

Opeoppaan on laatinut Enni Junttila Kaisa Eräpuron opetusohjelman luonnoksen pohjalta.

MITÄ KAIKKEA TARVITAAN?

5 kpl velhohattuja
5 kpl käsikirjoituksia
draamasopimus, joka laaditaan yhdessä osallistujien kanssa
värikyniä erilaisiin tehtäviin ja merkintöihin
paperia mm. muistiinpanoille
näytelmän tarpeisto (lista löytyy Tulostettavia -sivulta)
matkalaukku tai muu velhomainen laukku tarpeistolle

VIKKO 1: TUTUSTUMISTA

ALOITUS JA LÄMMITTELYT

Opettaja esittelee itsensä ja kertoo lukuteatterin tavoitteet.

Kuulumiskierros: mitä sinulle kuuluu ja millä mielellä tulet tänne lukuteatteriin?

Nimi ja liike

DRAAMASOPIMUS

Tutkitaan ryhmänä toimimista still-kuvilla.

- Ensimmäisenä otetaan ns. tavallinen luokkakuva, jossa näkyvät kaikki osallistujat.
- Seuraavaksi kuvan aiheena on *huonosti toimiva ryhmä*. Osallistujat voivat neuvotella ja keskustellen ehdottaa ja kokeilla, mitä kuvassa voisi näkyä.
- Opettaja ”ottaa kuvan”, tarvittaessa sanoittaa ääneen näkemäänsä.
- Tämän jälkeen mietitään ja rakennetaan yhdessä kuva, jonka aiheena on *hyvin toimiva ryhmä*.
- Opettaja kuvaa jälleen still-kuvan ”kamerallaan”, ja sanoittaa tarvittaessa näkemäänsä.
- Molemmista kuvista voi ottaa versiot, joissa yksi osallistujista esittää ryhmän opettajaa. Millainen on huono opettaja? Millainen on hyvä opettaja?

- Still-kuvien perusteella keskustellaan siitä, millaisessa ryhmässä osallistujat haluaisivat toimia, ja miten voi toimia, jotta ryhmästä tulisi kaikille turvallinen ja toimiva.
- Laaditaan yhteinen draamasopimus, jossa on hyvä olla noin 5 sääntöä.

LUKEMISTA

Opettaja esittelee näytelmätekstin Velhokisat. Keskustellaan, millaisia mielikuvia näytelmän nimestä ja hahmoista herää.

Ennen lukemista on hyvä käydä näytelmän lukemisen periaatteet läpi.

Opettaja lukee näytelmän ääneen. Osallistujat ottavat rennon kuunteluasennon ja seuraavat tekstiä sormellaan omista käsikirjoituksistaan. Ei haittaa, vaikka hitaimmat eivät aivan pysyisi opettajan ääneenlukemisen tahdissa, kokonaiskuva tarinasta on tällä ensimmäisellä kerralla tärkein. Kannattaa kuitenkin pyytää osallistujia seuraamaan tekstiä sormellaan ja katsellaan, jotta näytelmätekstin lukeminen alkaa tulla tutuksi.

Väittämät näytelmästä janalla:

1. Näytelmä on hyvä.
2. Siinä hyviä kohtia.
3. Siinä on jännittäviä kohtia.
4. Näytelmän loppuratkaisu oli sopiva.
5. Näytelmän henkilöt ovat mielenkiintoisia.

JOS JÄÄ AIKAA

Voidaan jutella vapaamuotoisesti näytelmästä yhdessä. Opettaja voi kysellä osallistujilta apukysymyksiä, niin aletaan hahmottaa, mitä näytelmästä jäi jo mieleen. Opettajan harkinnan mukaan voidaan ottaa esille jotain kohtia, joita on mainittu listalla.

Osallistujat saavat 2-3 hengen ryhmissä valita yhden kohdan näytelmästä, ja suunnitella siitä still-kuvan ja näyttää sen vuorollaan muille. Näin ope saa tietoa mieleen jääneistä ja käsitetyistä asioista näytelmässä.

Still-kuviin voi myös halutessaan käydä lisäämässä ajatusääniä tai tilanteeseen sopivia repliikkejä.

Huom! Repliikkejä ei ole tarkoitus muistaa ulkoa näytelmästä, vaan ne voi keksiä omasta päästään näytelmän hetkeen soveltuen.

LOPETUS

Jos vielä on aikaa, voi tehdä valinnaisen loppurentoutuksen tai -hurrauksen ennen toistuvia lopetusrituaaleja:

Hetken merkitseminen.

Taputusrinki.

Käsikirjoitukset jäävät vielä opettajalle.

VIKKO 2: NÄYTELMÄN LUKEMISTA JA VELHOMESTARI

ALOITUS JA LÄMMITTELYT

Kuulumiskierros

Draamasopimuksen kohtien muistelu

Jos lapset eivät tunne hyvin entuudestaan, tässä on hyvä ottaa vielä nimileikkejä, joko ensimmäisen kerran leikki uudelleen, tai jokin nimileikkivaihtoehtoista.

Liikutaan tilassa

Tai:

Minä tykkään. Tämän voi ottaa halutessaan myös loppuleikkinä, jos on aikaa.

LUKEMISTA

Tarvittaessa voi alkuun kerrata näytelmän lukemisen periaatteet.

Kohtaukset 1–4: Arvotaan roolit. Osallistujat lukevat arvotuissa rooleissa opettajan tuella. Opettaja lukee parenteesit. Tuki tarkoittaa esim. sitä, että lukemisen takkuuillessa opettaja lukee vaikean kohdan ja lukija toistaa sen. Lukijan odotteluun vaikean sanan kohdalla ei tarvitse käyttää aikaa.

Vaikeat sanat voidaan toistaa lopuksi useampaankin kertaan yhdessä kaikkien osallistujien kanssa. Alleviivataan osallistujien lukemisen kannalta hankalat sanat tai fraasit. Tätä voi jo aluksi pyytää tekemään itsenäisesti pitkin lukemista, siten, että kuuntelevat oppilaat voivat alleviivata kuunnellessaan ja lukija voi pysähtyä alleviivaamaan aina tarpeen tullen. Lukemisella ei siis ole kiire.

Tämän lisäksi opettaja voi alleviivauttaa kaikilta sanoja, jotka ovat erityisesti vaikuttaneet vaikeilta. Kaikille on hyvä antaa myös tilaisuus kysyä, jos ei ymmärrä jotain. Opettaja voi myös kysellä osallistujilta tekstistä luetunymmärtämisen varmistamiseksi.

Kohtaukset 5–8: osallistujat lukevat läpi arvotuissa rooleissa edellisen tapaan. Voidaan arpoa uudet roolit, koska kohtauksissa 1-4 kaikki ovat olleet äänessä ainakin yhdessä kohtauksessa. Opettaja tukee vaikeissa kohdissa.

Vaikeat sanat toistetaan koko porukan kesken lopuksi, kun kohtaukset on luettu läpi. Tehdään merkinnät samoin kuin yllä kohtausten 1-4 osalta.

NÄYTELMÄN HAHMOIHIN TUTUSTUMINEN: HURIPURILAINEN

Keskustelu

Hän on kisatuomari, jonka laukussa on erilaisia taikavempaimia. Millaisia ovat sellaiset ihmiset, jotka ovat mestareita jossain? Missä asiassa itse voisit olla mestari? Tunnetteko omasta elämästänne ihmistä, joka on mestari jossain asiassa? Entä minkälaisia tuomarit yleensä ovat? Tiedättekö jonkun ihmisen, joka toimii tuomarina jossain asiassa? Millaisia he ovat, kun he tuomaroivat? Kirjataan näitä ominaisuuksia velhomestarille varattuun roolikarttaan, opettaja toimii kirjurina.

Kokeileminen (tämän voi jättää pois, jotta ehtii käydä Huripurilaisen repliikit ja hahmokuvauksen varmasti läpi)

Miten Velhomestari liikkuu? Velhomestarilla on kenties ylväs ja lempeä johtajan liikekieli. Hyvä ryhti, rauhallinen rytmi askelissa. Voidaan kokeilla myös tehdä mahdollisimman pienieleisesti, ja päinvastoin suurieläisesti. Mistä erottaa, käveleekö tilassa omana itsenään, vai Velhomestarina?

Velhomestarin repliikit

Etsitään velhomestari Huripurilaisen repliikit ja luetaan ne samalla kuorolukuna.

Miltä velhomestari nyt vaikuttaa, kun luimme kaikki hänen repliikkinsa? Millainen hän on? Millä perusteella? Näytä se kohta tekstistä, josta päättelet tämän.

Voidaan lisätä osallistujien havaintoja velhomestarille varattuun roolikarttaan.

Velhomestarin henkilökuvaus

HUOM! Tämä tehtävä tulee seuraavilla kerroilla jokaisesta näytelmän hahmosta. Kannattaa jakaa roolit niin, että jokainen ryhmäläinen saa kerran olla päähenkilönä.

Jaetaan/arvotaan roolit (jokainen osallistuja saa useamman roolin, paitsi Velhomestarin esittäjä): Velhomestari, Velhomestari-tittelin myöntäjä, velhokorkeakoulussa olevat oppilaat, lumivyörystä pelastuva henkilö, auringonpaisteesta nauttiva henkilö, miksei myös lumivyörykin. Opettaja lukee henkilökuvausten ääneen rauhalliseen tahtiin. Osallistujat toimivat rooleissa opettajan lukeman perusteella. Velhomestarilla voi olla roolimerkki puettuna.

Nopeampi versio: opettaja lukee hahmokuvausten, osallistujat tekevät kuulemansa mukaan itseksensä, kaikki yhtä aikaa.

JOS JÄÄ AIKAA

Kerrataan kunkin kohtauksen ydintapahtumat. Voidaan nimetä kohtaukset. Opettaja voi ohjeistaa esimerkiksi: “näytä tekstistä se kohta, josta sait tähän idean”. Jos tiettyä kohtaa ei löydy, voidaan myös keskustella siitä, voiko tekstistä päätellä asioita kokonaisuuden perusteella.

Jos ehtii, jokainen voi kirjoittaa kohtausten nimet omiin käsikirjoituksiinsa.

Esitetään kohtaukset 1–4 arvotuissa rooleissa käsikirjoituksesta lukien (samoissa rooleissa kuin aikaisemmin lukiessa tai uudelleen arpoen). Opettaja ohjaa osallistujien liikkumista ja tukee lukemista vaikeissa kohdissa.

Valitaan 1-3 lukijaa, jotka lukevat Huripurilaisen henkilökuvausta lause kerrallaan. Muut osallistujat toimivat luetun mukaan. Opettaja voi antaa esittäville osallistujille vinkkejä kuvailun esittämiseen ja rohkaista heitä. Tässä tavoitteena, että esittämällä toisten lukemaa tekstiä voi havaita, mitä merkityksiä sanat piilevät taakseen. **Huom!** Myös opettaja voi ottaa roolin tässä vaiheessa.

Loppupiirissä voi keskustella osallistujien odotuksista tulevasta harjoittelusta ja esimerkiksi mikä roolihahmoista tuntuu suosikkiahmolta tällä hetkellä.

Osallistujat saavat käyttää omia käsikirjoituksiaan, kirjoittaa kansilehdelle nimen ja tehdä omat alleviivauksensa värikynillä. Käsikirjoitukset kuitenkin jäävät vielä opettajalle.

LOPETUS

Jos vielä on aikaa, voi tehdä valinnaisen loppurentoutuksen tai -hurrauksen ennen toistuvia lopetusrituaaleja.

Hetken merkitseminen

Taputusrinki

Velhomestarin henkilökuvausten saa jokainen ottaa tunnin loppuun kotiin, **kotitehtävänä** on lukea ääneen. Kuvauksen alalaitaan voi pyytää merkin jokaiselta tarinan kuunnelleelta. Jos lukee esim. koiralle, saa itse laittaa merkin/piirtää koiran tms. Saa lukea niin monesti kuin haluaa, mutta pitää lukea vähintään kerran.

ALOITUS

Alkupiiri, draamasopimus on näkyvillä. Kuulumiskierros.

Edelleen, tarvittaessa voi alkuun ottaa valinnaisen nimileikin.

NÄYTELMÄN HAHMOIHIN TUTUSTUMINEN: KALLA JA OTAVA

Keskustelua

Opettaja kertoo, mitä roolihahmoja tänään käydään: ”Mitä muistatte Kallasta?” Jos eivät muista paljoakaan, ope kertoo: ”Kalla on leikkisä henkilö. Tunnetteko jonkun leikkisän ihmisen omasta elämästänne? Kalla myös kääntelee paljon sanoja: mitä kuuluu - kuta miiluu. Oletteko kuulleet jonkun tekevän niin?”

Opettaja kirjoittaa havaintoja ylös kullekin roolihenkilölle varattuun omaan roolikarttaan, joka on näkyvillä osallistujille.

Opettaja kertoo/yhdessä muistellaan: ”Otava on nokkela ja älykäs henkilö. Tunnetteko jonkun nokkelan ja älykkään ihmisen omasta elämästänne? Oletteko itse jossain asiassa nokkelia?”

Kirjoitetaan nämä ylös roolihenkilölle varattuun omaan roolikarttaan.

LÄMMITTELY

Kokeileminen

a) Kokeillaan: miten leikkisä henkilö voisi liikkua ja puhua? Haetaan kokeillen Kallalle tyypillisiä eleitä, ilmeitä, ääniä tai puhetaποja. (Voidaan myös kokeilla sanankäännöksiä ja keksiä niitä.)

b) Kokeillaan: miten nokkela ja älykäs henkilö voisi liikkua ja puhua. Voidaan täydentää muistiinpanoja Kallan ja Otavan henkilökarttoihin lisää.

Opettaja liikkuu myös harjoituksessa.

Roolihippa äsken keksittyjen liikkeiden avulla

a) Kaikkien pitää liikkua leikkisästi. (Kävellään, ei juosta, jos tilassa ei mahdu juoksemaan.)

b) Kaikkien pitää liikkua hirveän älykkään ja/tai nokkelaan näköisinä.

Haetaan ensin hahmon liikettä rauhassa itsekseen kävellen, sitten ottaa hippaversio mukaan. Pelkkä kävely myös riittää, jos hippaversio tuntuu vaikealta yhdistää kävelytyyliin. Kallan kohdalla voidaan ottaa lisäksi toinen versio, jossa kaikki liikkuvat puhuen sanankäännöksin.

TAI: Kaikki, myös opettaja, liikkuu ja/tai puhuu kuten Kalla, opettajan merkistä vaihdetaan Otavan tapaan liikkua ja/tai puhua.

Hahmoja vaihdellaan vauhdikkaammin ja välillä hitaammin.

Vaihtoehtoisesti voi myös kasvattaa yli-isoksi ilmaisua, ja päinvastoin aivan pikkuiseksi.

Voi myös miettiä miten Kalla tervehtii muita? Miten Otava tervehtii muita?

Jos tuntuu, että aika ei riitä, hipan/hahmossa liikkumisen voi jättää pois.

LUKEMISTA

Kallan repliikit

Etsitään Kallan repliikit ja luetaan ne samalla kuorolukuna.

Keskustelua

Opettaja kysyy: “Miltä Kalla nyt vaikuttaa, kun luimme kaikki hänen repliikkinsä? Millainen hän on? Millä perusteella? Näytä se kohta tekstistä, josta päättelit tämän.”

Voidaan lisätä osallistujien havaintoja Kallalle varattuun roolikarttaan.

Kallan henkilökuvaus

Jaetaan/arvotaan roolit: Kalla, isä, äiti, sisko ja toinen sisko (voi vaihtaa veljeksi, jos joku ei halua esittää siskoa). Opettaja lukee henkilökuvauksen ääneen rauhalliseen tahtiin. Osallistujat toimivat rooleissa opettajan lukeman perusteella. Kallalla voi olla roolimerkki puettuna.

Otavan repliikit

Etsitään Otavan repliikit ja luetaan ne kuorolukuna.

Keskustelua

Opettaja kysyy: “Miltä Otava nyt vaikuttaa, kun luimme kaikki hänen repliikkinsä? Millainen hän on? Millä perusteella? Näytä se kohta tekstistä, josta päättelit tämän.” Voidaan lisätä osallistujien havaintoja Otavalle varattuun roolikarttaan.

Jos aikaa: Luetaan valikoituja Otavan repliikkejä erilaisilla tunnetiloilla. Voidaan tehdä esimerkiksi vastakohtaversiolla eli Otava ei olekaan nokkela ja älykäs, vaan esimerkiksi hirveän tylsistynyt koko ajan. Tai voidaan valita lukutunteita tunnekorttien avulla. (Mahdollista tehdä myös ihan lopuksi.)

Otavan roolikuvaus

Jaetaan/arvotaan roolit: Otava, Otavan isä, äiti, vanhempi sisar + eksynyt velhokoululainen.

Opettaja lukee henkilökuvauksen ääneen rauhalliseen tahtiin. Osallistujat toimivat rooleissa opettajan lukeman perusteella. Otavalla voi olla roolimerkki puettuna.

JOS JÄÄ AIKAA

Valitaan 1-3 lukijaa, jotka lukevat henkilökuvausta (Kalla ja/tai Otava) lause kerrallaan. Muut osallistujat toimivat luetun mukaan. Opettaja voi antaa esittäville osallistujille vinkkejä kuvailun esittämiseen ja rohkaista heitä. Tässä tavoitteena, että esittämällä toisten lukemaa tekstiä voi havaita, mitä merkityksiä sanat piilevät taakse. **Huom!** Myös opettaja voi ottaa roolin tässä vaiheessa.

Luetaan valikoituja Kallan/Otavan repliikkejä erilaisilla tunnetiloilla. Voidaan tehdä esimerkiksi vastakohtaversiolla eli Kalla ei ole enää leikkisä, vaan on esimerkiksi hirveän vihainen tai häpeissään. Voidaan valita lisää lukutunteita tunnekorttien avulla.

LOPETUS

Jos vielä on aikaa, voi tehdä valinnaisen loppurentoutuksen tai -hurrauksen ennen toistuvia lopetusrituaaleja.

Hetken merkitseminen

Taputusrinki

Henkilökuvaukset saa jokainen ottaa tunnin loppuksi kotiin, **kotitehtävänä** on lukea ääneen. Kuvauksen alalaitaan voi pyytää merkin jokaiselta tarinan kuunnelleelta. Jos lukee esim. koiralle, saa itse laittaa merkin/piirtää koiran tms. Saa lukea niin monesti kuin haluaa, mutta pitää lukea vähintään kerran.

VIKKO 4: TAMMI JA SALAMA

ALOITUS

Alkupiiri, draamasopimus on näkyvillä. Kuulumiskierros.

Salaman muistelemine

“Ensin tutkimme tarinan henkilöä nimeltä Salama. Millainen Salama olikaan?”

Osallistujat vastaavat mitä muistavat.

”Salama on urheilullinen. Millainen urheilullinen ihminen voisi olla? Tunnetteko omasta elämästänne jonkun ihmisen, joka on urheilullinen?”

Kirjataan havaintoja Salaman roolikarttaan, opettaja toimii kirjurina.

Tammin muistelemine

“Seuraavaksi tutkimme tarinan henkilöä nimeltä Tammi. Mitä muistatte Tammista?”

Osallistujat saavat muistella.

”Tammi on keksijä ja hyvin tietäväinen. Millainen kekseliäs ja tietäväinen ihminen voisi olla? Tunnetteko omasta elämästänne jonkun ihmisen, joka on kekseliäs ja tietäväinen?”

”Tammi on myös rauhallinen. Minkälainen ihminen on silloin, kun hän on rauhallinen? Tunnetteko omasta elämästänne rauhallista ihmistä?”

Kirjataan nämä Tammille varattuun roolikarttaan, opettaja toimii kirjurina.

Kokeileminen

Etsitään hahmoille tyypillinen tapa liikkua: Salamalla urheilullinen ja malttamaton, Tammilla rauhallinen ja tietäväinen.

Voidaan kulkea tilassa niin, että vaihdellaan opettajan merkistä hahmojen välillä, tai kasvattaa hahmojen olemis- ja liikkumistapaa superisoksi ja takaisin mahdollisimman pieneksi.

LUKEMISTA

Salaman repliikit

Etsitään Salaman repliikit ja luetaan ne samalla kuorolukuna.

Keskustelua

“Miltä Salama nyt vaikuttaa, kun luimme kaikki hänen repliikkinsä? Millainen hän on? Millä perusteella? Näytä se kohta tekstistä, josta päättelet tämän.”

Voidaan lisätä osallistujien havaintoja Salamalle varattuun roolikarttaan.

Salaman henkilökuvaus

Jaetaan/arvotaan roolit: Salama, Salaman vanhemmat ja isovanhemmat. Opettaja lukee henkilökuvausten ääneen rauhalliseen tahtiin. Osallistujat toimivat rooleissa opettajan lukeman perusteella. Salamalla voi olla roolimerkki puettuna.

Tammin repliikit

Etsitään Tammin repliikit ja luetaan ne samalla kuorolukuna.

Keskustelua

“Miltä Tammi nyt vaikuttaa, kun luimme kaikki hänen repliikkinsä? Millainen hän on? Millä perusteella? Näytä se kohta tekstistä, josta päättelet tämän.”

Voidaan lisätä osallistujien havaintoja Tammille varattuun roolikarttaan.

Tammin henkilökuvaus

Jaetaan/arvotaan roolit: Tammi, äiti, isä, yksi pikkuveli ja yksi isosisko (esittäessä sukupuolet voi muuttaa, jos tarvetta). Opettaja lukee henkilökuvausten ääneen rauhalliseen tahtiin. Osallistujat toimivat rooleissa opettajan lukeman perusteella. Tammilla voi olla roolimerkki puettuna.

JOS JÄÄ AIKAA

Valitaan 1-3 lukijaa, jotka lukevat valittua henkilökuvausta lause kerrallaan. Muut osallistujat toimivat luetun mukaan. Opettaja voi antaa esittäville osallistujille vinkkejä kuvailun esittämiseen ja rohkaista heitä. Tässä tavoitteena, että esittämällä toisten lukemaa tekstiä voi havaita, mitä merkityksiä sanat piilevät taakseen. **Huom!** Opettajakin voi ottaa roolin tässä vaiheessa.

Tehdään sama toiselle henkilökuvaukselle.

Voidaan myös palata lukemaan valitun hahmon repliikit näytelmästä käyttäen eri tunnetiloja.

ROOLIJAKO

Opettaja kertoo, että seuraavalla tunnilla tehdään roolijako, ja tätä varten nyt saa esittää toiveita mieleisimmistä rooleista.

LOPETUS

Jos vielä on aikaa, voi tehdä valinnaisen loppurentoutuksen tai -hurrauksen ennen toistuvia lopetusrituaaleja.

Hetken merkitseminen

Taputusrinki

Henkilökuvaukset saa jokainen ottaa tunnin lopuksi kotiin, **kotitehtävänä** on lukea ääneen. Kuvauksen alalaitaan voi pyytää merkin jokaiselta tarinan kuunnelleelta. Jos lukee esim. koiralle, saa itse laittaa merkin/piirtää koiran tms. Saa lukea niin monesti kuin haluaa, mutta pitää lukea vähintään kerran.

VIIKKO 5: NÄYTELMÄN KOHTAUKSET 1-4

ALOITUS JA LÄMMITTELYT

Alkupiiri, draamasopimus on näkyvillä. Kuulumiskierros.

Valitse 1-3 harjoitusta seuraavista:

Muistellaan jokaiselle viidelle roolihenkilölle mietittyjä tyypillisiä liikkeitä (tai asentoa). Tehdään ensin yhden roolihenkilön liikettä kaikki yhtä aikaa ja toistetaan tätä liikettä kolme kertaa, aina joka kerralla yhä suuremmaksi kasvattaen. Kun liike on niin suuri kuin voi olla, otetaan seuraavan roolihenkilön liike ja aletaan taas hiljalleen suurentamaan sitä.

Tai:

Hippaa eri roolihenkilöiden liikkeellä. Hippa voi itse valita jonkin roolihenkilön kävelytyylin, jonka mukaan kaikki liikkuvat hipassa. Voidaan tehdä myös niin, että opettaja huutaa henkilön nimen ja sillä tavalla kaikki kävelevät (toimii myös ilman hippaversiota, jos sitä on vaikea yhdistää kävelytyyliin).

Tai:

Susi-jänis-kivi

Tai:

Mikä tahansa ryhmän oma suosikki.

ROOLIJAKO

Opettaja on huomionnut osallistujien edellisellä tunnilla esittämät toiveet ja nyt ilmoittaa osallistujille, kuka esittää ketäkin. Tässä kannattaa varata aikaa hieman tunteiden käsittelylle. Osallistujille voi olla yllättävän iso asia tämänkin kokoisen näytelmän roolitus.

LUKEMISTA

HUOM! Vaikka osa oppilaista onkin seuraavan aikana katsomossa, kannattaa alkaa jo kiinnittää huomiota siihen, missä on tarpeistoa, missä näyttämöllä liikutaan ja kulkuja näyttämölle ja sieltä pois.

A-vaihtoehto on huomattavasti hitaampi, joten jos tuntuu, että aika ei riitä, kannattaa suosia b-vaihtoehtoa. Työskentelyn edetessä ryhmästä myös alkaa tunnistaa, kumpi työskentelytapa tuntuu ryhmäläisille mielekkäämmältä. Lukusujuvuudelle ehkä mielekkäämpää saattaa olla a-vaihtoehto, mutta näytelmän valmiiksi esitykseksi saattamista se hidastaa merkittävästi, joten sen puolesta b-vaihtoehto on suositeltavampi.

Joskus voi olla aikaa kokeilla myös molemmat vaihtoehdot.

Kohtaus 1

a) Jotta kaikilla olisi koko ajan aktiivista tekemistä, harjoitellaan kohtaus 1 siten, että katsomossa olevista yksi lukee Kallan repliikkiä, yksi Otavan repliikkiä ja yksi parenteseja eli näyttämöohjeita. Kallan ja Otavan näyttelijät ovat lavalla, toistavat ääneen heille lausutut repliikit ja toimivat näyttämöohjeiden mukaan.

b) Näyttelijät lukevat repliikkinsa itse sekä toimivat parenteesien ohjeiden mukaan ja sillä aikaa muut seuraavat. Joku voi katsomosta lukea parenteesit.

Kohtaus 2

a) Vaihetaan Salaman ja Tammin näyttelijät lavalle. Sovitaan heille "kuiskaajat", parenteesien lukijaa voi vaihtaa. Jälleen Salaman ja Otavan näyttelijät toistavat kuulemansa repliikit ja toimivat näyttämöohjeiden mukaan.

b) Näyttelijät lukevat repliikkinsä itse sekä toimivat parenteesien ohjeiden mukaan ja sillä aikaa muut seuraavat. Joku voi katsomosta lukea parenteesit.

Kohtaus 3

Kaikki näyttelijät lukevat omat repliikkinsä käsikirjoituksesta, opettaja ohjeistaa näyttämöohjeet.

Kohtaus 4

a) Jaetaan kohtaus katsomossa oleville oppilaille siten, että 1-3 osallistujaa lukee repliikit ja parenteesit. Velhomestarin näyttelijä toistaa kaiken kuulemansa lause kerrallaan, poislukien parenteesit, joiden kohdalla hän vain toimii.

b) Voidaan tehdä myös niin, että Velhomestari lukee repliikkinsä itse, jolloin muut seuraavat. Tarvittaessa yksi osallistujista voi lukea parenteesit katsomosta.

Monologin lukeminen voi olla jännittävä hetki, joten tähän voi kaivata muita kohtauksia enemmän opettajan tukea. Joku osallistujista voi katsomosta lukea parenteesit.

Voi olla, että perusasiat, kuten lavalla liikkuminen, sinne tulot ja sieltä poistumiset saattavat olla tarpeeksi haastavia mietittäväksi, mutta jos kohdalle sattuu toimintaa nopeasti omaksuva ryhmä, tässä vinkkejä harjoittelun elävöittämiseen:

a) voidaan käydä läpi kohtaukset uudelleen siten, että näyttelijät lukevat itse omat repliikkinsä (tai jos he aiemmin lukivat itse, nyt heille “kuiskataan” heidän repliikkinsä ja näyttämöohjeet).

b) Jos harjoittelu kaipaa piristystä, otetaan lukemiseen mukaan jokin uusi tunne tunnekorteista tai ominaisuus tältä salaisten ajatusten listalta.

JOS JÄÄ AIKAA

Otetaan kohtaukset 1-4 putkeen, vaikka pikakelauksella

Pelkästään luetaan paikaltaan kohtaukset 1-4.

Otetaan läpimeno parille yhdessä sovitulle kohtaukselle.

Luetaan kohtaus 3 jollain valitulla tunteella. Voidaan valita kaikille sama tai jokainen saa ottaa omansa. Tunteiden valitsemisessa voi käyttää hyödyksi tunnekortteja.

LOPETUS

Jos vielä on aikaa, voi tehdä valinnaisen loppurentoutuksen tai -hurrauksen ennen toistuvia lopetusrituaaleja.

Hetken merkitseminen

Taputusrinki

Tällä kerralla jokainen saa ottaa oman käsikirjoituksensa kotiin, ja kotitehtävänä on etsiä siitä omat repliikit ja merkitä ne merkkauksilla tai alleviivata värikynällä tms. Ääneen lukemista ei erikseen anneta kotitehtäväksi, mutta ei sitä kielletäkään. 😊

VIIKKO 6: NÄYTELMÄN KOHTAUKSET 5-8

ALOITUS JA LÄMMITTELYT

Alkupiiri, draamasopimus on näkyvillä. Kuulumiskierros.

8-lyönnit nopeana energianpurkuna.

Muistellaan jokaiselle viidelle roolihenkilölle mietittyjä tyypillisiä liikkeitä. Tehdään ensin yhden roolihenkilön liikettä kaikki yhtä aikaa ja toistetaan tätä liikettä kolme kertaa, aina joka kerralla yhä suuremmaksi kasvattaen. Kun liike on niin suuri kuin voi olla, otetaan seuraavan roolihenkilön liike ja aletaan taas hiljalleen suurentamaan sitä.

Tai:

Susi-jänis-kivi

LUKEMISTA JA HARJOITTELEMISTA

Kohtaus 5

a) Luetaan “kuiskaajien” kanssa siten, että yksi katsomossa olijoista lukee parenteesit. Salaman ja Tammin näyttelijät toistavat heille lausutut repliikit lause kerrallaan ja toimivat näyttämöohjeiden mukaan.

b) Näyttelijät lukevat repliikkinsä itse sekä toimivat parenteesien ohjeiden mukaan ja sillä aikaa muut seuraavat. Joku voi katsomosta lukea parenteesit.

Kohtaus 6

a) Luetaan “kuiskaajien” kanssa siten, että yksi katsomossa olijoista lukee parenteesit. Kallan ja Otavan näyttelijät toistavat heille lausutut repliikit lause kerrallaan. Parenteesien eli näyttämöohjeiden lukijaa voidaan vaihtaa.

b) Näyttelijät lukevat repliikkinsa itse sekä toimivat parenteesien ohjeiden mukaan ja sillä aikaa muut seuraavat. Joku voi katsomosta lukea parenteesit.

Kohtaus 7

a) Valitaan Salaman ja Tammin näyttelijöille omat kuiskaajansa, yksi oppilaista lukee parenteesit eli näyttämöohjeet, ja opettaja ohjaa niiden toteutumista. Salaman ja Tammin näyttelijät toistavat heille lausutut repliikit lause kerrallaan.

b) Näyttelijät lukevat repliikkinsa itse sekä toimivat parenteesien ohjeiden mukaan ja sillä aikaa muut seuraavat. Joku voi katsomosta lukea parenteesit.

Kohtaus 8

Tässä kohtauksessa ovat kaikki roolihenkilöt, joten kukin lukee omat repliikkinsa. Opettaja lukee näyttämöohjeet ja ohjaa niiden toteutumista.

Harjoitellaan kohtauksessa 8 oleva koreografia ja käydään se läpi useampaan kertaan.

JOS JÄÄ AIKAA

Tunnin päätteeksi voidaan käydä muutamia valittuja kohtauksia uusiksi joko keskittyen siihen, että kohtaus saadaan sujuvammaksi, tai voidaan kokeilla erilaisia haasteita salaisten ajatusten listalta.

Vaihtoehtoisesti voidaan ottaa koko näytelmän läpimeno superpikakelauksella. Kaikkien repliikit luetaan (opettaja lukee parenteesit tai ne jätetään välistä) kokonaan, mutta niin nopeasti kuin mahdollista.

LOPETUS

Jos vielä on aikaa, voi tehdä valinnaisen loppurentoutuksen tai -hurrauksen ennen toistuvia lopetusrituaaleja.

Hetken merkitseminen

Taputusrinki

VIIKKO 7: KOKO NÄYTELMÄ

ALOITUS

Alkupiiri, draamasopimus on näkyvillä. Kuulumiskierros.

LÄMMITTELYT

8-lyönnit.

Susi-jänis-kivi.

Tai ryhmän oma suosikki.

LUKEMISTA JA HARJOITTELUA

Luetaan näytelmä läpi alusta loppuun sitä samalla esittäen. Opettaja voi edelleen tarvittaessa tukea lukemista vaikeissa kohdissa.

Kokonaisia kohtauksia, niiden aloituksia tai vaihtoja voi toistaa tarvittavan määrän, jotta koko näytelmä alkaa valmistua esitykseksi, kuitenkin niin, että kaikkia kohtauksia ehditään käydä läpi tasapuolisesti.

JOS JÄÄ AIKAA

Perusasioiden ollessa hallussa voidaan käydä muutamia valittuja kohtauksia uusiksi erilaisilla leikittelyillä tunnekorteilla tai voidaan kokeilla erilaisia haasteita salaisten ajatusten listalta.

Vaihtoehtoisesti voidaan ottaa koko näytelmän läpimeno superpikakelauksella. Kaikkien repliikit luetaan (opettaja lukee parenteesit tai ne jätetään välistä) kokonaan, mutta niin nopeasti kuin mahdollista.

Tai vaihtoehtoisesti näytelmä käydään läpi valtavasti liioitellen kaikkea; liikkeitä, tunteita, äänenkäyttöä.

LOPETUS

Opettaja muistuttaa vielä, että seuraavalla viikolla on enää kenraaliharjoitukset ja esitys sovitulla yleisölle (koko koulu/luokkatoverit/koko ikäluokka/koulun pienimmät...)

Jos vielä on aikaa, voi tehdä valinnaisen loppurentoutuksen tai -hurauksen ennen toistuvia lopetusrituaaleja.

Hetken merkitseminen

Taputusrinki

VIIKKO 8: KENRAALI JA ESITYS

Tämän viikon voi halutessaan ja resurssien riittäessä jakaa kahdelle kaksoistunnille, jolloin kenraaliharjoitus saa oman tapaamiskertansa ja esitys ja sen purku omansa.

ALOITUS JA LÄMMITTELYT

Alkupiiri, draamasopimus on näkyvillä. Kuulumiskierros.

1-2 lyhyttä lempilämmittelyä, tai vähintään 8-lyönnit.

LUKEMISTA JA HARJOITTELUA

Aloitetaan viimeinen kenraaliharjoitus, jossa katsotaan asemoinnit, kulut, missä odotetaan omaa kohtausta ja missä tarpeista pidetään jne. Lisätään varmuutta.

ENNEN ESITYSTÄ (OPETTAJAN HARKINNAN MUKAAN, VOI JÄTTÄÄ POIS, AIKAA EI LUULTAVASTI OLE)

Lyhyt äänenavaus ja artikulaatioharjoittelu. Näistä voi ottaa 1-6:

- 1) lihasten rentoutus: kasvojumppaa, muminaa, käsillä poskia hieroen
- 2) ”ison purkan syömistä”
- 3) vokaalien yliartikulaatio iloisilla ilmeillä
- 4) hokema: Kaarlo löysi ruplan rahan jyrkän penkereen reunalta.
- 5) Voidaan ottaa syvät huokaisut/haukottelut, sillä viimeistään tässä vaiheessa esitys voi alkaa jännittämään. Kun harjoitukset on harjoiteltu, keskitytään lyhyt hetki vain siihen, että hengitetään rauhassa sisään ja ulos.

- 6) Oman porukan huuto juuri ennen katsojien saapumista (Esim. VEEEEELHOKISAT!!).

ESITYKSEN KULKU

Ennen esitystä

Opettaja voi kertoa lyhyesti lukuteatterista yleisölle.
Näytelmäesityksen aika.

Esityksen jälkeen

Oppilaat saavat ottaa vastaan isot hurraukset.
Päästetään yleisö pois, kerätään lopuksi oppilaat vielä loppurituaaleja varten.

PURKU

Muista, että lapset hyvinkin saattavat olla ensi-illan jälkeisessä sekavassa riehakkuudessa jännityksen purkaututtua. Anna sille tilaa sopivasti, mutta rauhoita heidät myös loppupiiriin. Tästä purkuosuudesta voi ottaa kaiken sen, mihin aikaa riittää, riippuen siitä toteuttaako ohjelman 8 vai 9 kaksoistunnissa.

1) Jokainen ryhmäläinen ottaa sellaisen asennon/liikkeen, joka kuvaa omaa tunnelmaa menneestä esityksestä.

Jokaiselle oma puheenvuoro. Jokainen saa kertoa, miltä nyt esityksen jälkeen tuntuu. Mikä esittämisessä oli parasta? Kamalinta? Helppointa? Vaikeinta?

Jos joku kokee esityksen menneen osaltaan pieleen, opettaja hyväksyy tunteen, lohduttaa ja sitten kannustaa ja nostaa esille niitä kohtia, mitkä menivät hyvin, osoittaa sen, että se ei mennyt kokonaan pieleen.

2a) On mahdollista myös jutella vapaamuotoisesti esityksestä ja fiiliksistä, jos ryhmä spontaanisti sen aloittaa.

2b) Fiilisrinki tunnekortteja käyttäen.

3) Tähtikirjeiden jako.

Jos aikaa on vähän, nämä tähtikirjeet voi jakaa jokaiselle yksitellen, kun he poistuvat luokasta.

VIIMEISEN KERRAN: LOPETUS

Taputusrinki